

6. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства / Г. М. Швецова-Водка. – Рівне, 2011. – 231 с.
7. Яцишин Г.-К. Я. Специфіка перших українських букварів / Г.-К. Я. Яцишин, Н. Ф. Попович // Освіта і формування конкурентоспроможності фахівців в умовах євроінтеграції: збірник тез доповідей за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 26-27 жовтня 2017 року / гол.ред. Т.Д. Щербан. – Мукачево : МДУ, 2017. – С.493-495.

УДК 373.3(477.87) «1944-1991»

Райчинець В.М.,
магістрант спеціальності 013 Початкова освіта,
Мукачівський державний університет

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ СТУДІЇ ПРО РОЗВИТОК ОСВІТИ ЗАКАРПАТТЯ РАДЯНСЬКОГО ПЕРІОДУ (1944 - 1991 РР.)

Актуальність нашого дослідження зумовлена суперечностями між необхідністю модернізації сучасної освіти на засадах демократизації, демонополізації, співробітництва з різними соціальними інституціями та відсутністю реальних механізмів упровадження інтегрованих (традиційно-інноваційних) моделей і технологій; між історично доведеним гуманістичним спрямуванням освіти та невідповідним рівнем його реалізації в освітньому процесі сучасної школи; між необхідністю врахування регіональної специфіки початкової школи та недостатнім вивченням ретроспективи місцевих особливостей її організації і змісту.

Вивчення історико-педагогічної спадщини з питань організації та розвитку освіти в Закарпатті радянського періоду є важливим з огляду тих тенденцій, які мали місце упродовж цього періоду. Особливо складними були перші роки після встановлення на Закарпатті радянської влади у 1944 р., адже, як зазначають науковці «в умовах тоталітарного контролю держави соціально-економічного (колективізація, планова економіка, соціальна рівність, «інтернаціоналізм»), демографічного (трудова міграція, етнічні чистки, русифікація, мовна асиміляція), суспільно-політичного (однопартійність, відсутність інакомислення, формування ідейної людини), культурного (соціальний реалізм, «масовість» культури, контроль над формуванням комуністичної свідомості) життя Закарпатською краю відбувався розвиток шкільництва, реформувалася система освіти» [4, с. 194-195].

Питання розвитку освіти в Закарпатті радянського періоду було предметом численних наукових розробок і досліджень. Увесь масив досліджень ми розділяємо на окремі групи:

1) дослідження, які містять загальноісторичну інформацію про Закарпаття, його соціально-економічний, суспільно-політичний та культурний розвиток. Сюди належать наукові праці С. Віднянського, С. Єкельчика, М. Макари, Р. Офіцинського (суспільно-політичний розвиток Закарпаття радянського періоду), І. Гранчак, Н. Жулканич, І. Лакатош, В. Міщанин (особливості соціально-економічного розвитку), М. Болдижар, В. Габорець, Л. Капітан, П.-Р. Магочій, Р. Офіцинський (національно-культурна політика, релігія, мова). Насиченою статистичними відомостями про розвиток краю є праця «Історія міст і сіл Української РСР: Закарпатська область». Також особливої уваги заслуговують видання, в яких системно та комплексно розглядається історія розвитку Закарпаття радянського періоду, зокрема: «Нариси історії Закарпаття. Том III» [3] та «Закарпаття 1919-2009 років: історія, політика, культура» [2], в яких реалізовано спробу об'єктивної оцінки наслідків періоду радянської Закарпаття, особливостей розвитку економіки, соціальної політики, релігії, культури та освіти в умовах полікультурного регіону;

2) наукові дослідження, присвячені розвитку освіти та шкільництва в Закарпатті, закарпатських науковців. Зокрема, вагомий внесок у вивченні цього аспекту зробив В. Гомоннай, автор «Антології педагогічної думки Закарпаття (XIX - XX ст.)» (Ужгород, 1992) та монографії «Народна освіта Радянського Закарпаття» (Ужгород, 1988) [1], в яких подано історичний огляд розвитку освіти та педагогічної думки в Закарпатті радянського періоду: внесок освітньо-культурних діячів та письменників минулого (Ю. Боршоша-Кумятського,

О. Маркуша та ін.) у розвиток педагогічної думки, педагогічні портрети заслужених учителів Радянської України та керівників народної освіти, які брали активну участь у розбудові народної освіти в Закарпатті радянського періоду (В. Бурча, В. Герзанича, Й. Жупана, О. Маркуша та ін.). Надзвичайно важливий, не зважаючи на ідеологічне забарвлення змісту, є матеріал про розвиток освіти та шкільництва в Закарпатті в період його приєднання до Радянської України, представлений у монографії А. Ігната «Світло жовтня. Розповідь про загальноосвітню школу в Закарпатті» (Ужгород, 1957). Зокрема, тут висвітлено досягнення в розбудові шкіл у Закарпатті в перше десятиліття встановлення радянської влади, вказано на труднощі. Окрім того, історія освіти та шкільництва Закарпаття висвітлено в колективних монографіях В. Гомонная, В. Росула, М. Талапканича «Школа та освіта Закарпаття» (Ужгород, 1997) та Химинця В., Стрічика П., Качура Б., Талапканича М. «Освіта Закарпаття» (Ужгород, 2009) [5]. Так, згадані наукові праці розкривають тенденції розвитку загальної освіти, наводять статистичні дані щодо розвитку освіти в розрізі дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти;

3) підручники та посібники з історії педагогіки, зокрема М. Грищенка «Народна освіта в західних областях Української РСР» (Київ, 1960), С. Сірополка «Історія освіти на Україні» (Київ, 1991), М. Ярмаченка «Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – поч. XX ст.): Нариси» (Київ, 1991), О. Любара, М. Стельмаховича, Д. Федоренко «Історія української педагогіки» (Київ, 2003), І. Зайченка «Історія педагогіки» (Київ, 2010) та ін. Зокрема, у вказаних працях подано інформацію про особливості розвитку освіти та шкільництва Закарпаття в складі різних держав, у тому числі й радянського періоду.

Систематизація та узагальнення даних наукових джерел, їх об'єктивний аналіз дозволить виокремити основні тенденції в розвитку освіти в Закарпатті радянського періоду, встановлення якого супроводжувалася трансформаціями в суспільно-політичному, соціально-економічному та культурному житті краю й суттєво позначилася на освіті та шкільництві, зокрема в частині, підпорядкування, організації, управління, змісту освіти тощо.

Список використаних джерел

1. Гомонная В.В. Народна освіта Радянського Закарпаття. К. – Ужгород: Радянська школа, 1988. 168с.
2. Закарпаття 1919 – 2009 років: історія, політика, культура / україномовний варіант українсько-угорського видання / Під ред. М.Вегеша, Ч.Фединець. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2010. 720 с.
3. Нариси історії Закарпаття. Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації, 2003. Т.ІІІ (1946 – 1991) / Редкол.: І.М. Різак (голова), М.М. Болдижар (кер. авт. кол.) та ін. 648 с.
4. Фізеші О.Й. Початкова школа на Закарпатті (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.): монографія. Ужгород: МДУ, 2015. 528 с.
5. Химинець В.В., Стрічик П.П., Качур Б.М., Талапканич М.І. Освіта Закарпаття: монографія. Ужгород: Карпати; Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2009. 464 с.

УДК 37.013:2

Русин Г.А.,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

РОЛЬ ПРОВІДНИХ ДІЯЧІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ ГАЛИЧИНИ У ЗБЕРЕЖЕННІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Освітньо-виховна діяльність Української греко-католицької церкви займає вагоме місце в історії становлення національної системи освіти. Особливо актуальною вона є сьогодні, оскільки педагогічний досвід провідних діяч Галичини першої половини ХХ ст. знайшли б своє місце у навчальному процесі освітніх закладів сучасної України. У Концепції духовного

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>